

Polski system rozliczeń gotówkowych w perspektywie integracji z Europejską Unią Monetarną

Artur Gorzelak

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej było impulsem, który uruchomił ciąg zmian w wielu aspektach życia społecznego – także w wymiarze regulacji zobowiązań finansowych. Unifikacja systemów rozliczeniowych zarówno w obszarze bezgotówkowym, jak i gotówkowym stanowi jeden z priorytetów Komisji Europejskiej, mających doprowadzić do zbudowania silnej, stabilnej i konkurencyjnej gospodarki. Prezentowany artykuł stanowi przegląd obowiązującego prawa i podsumowanie wynikających z niego działań instytucji finansowych odpowiadających za politykę pieniężną w Polsce. Szczególną uwagę poświęcono roli Narodowego Banku Polskiego w systemie rozliczeń gotówkowych. Artykuł wskazuje także, jakie elementy krajowego systemu rozliczeniowego muszą ulec zmianie w celu przystąpienia do Europejskiej Unii Monetarnej, a jakie zostały już wdrożone.

1. Polska jako przyszły uczestnik Europejskiej Unii Walutowej

Traktat ateński był zwieńczeniem wieloletnich negocjacji przedstawicieli polskich oraz władz Unii Europejskiej, w którym szczegółowo nakreślono etapy integracji naszego kraju ze strukturami Unii. Przystąpienie Polski oraz innych dziewięciu państw do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r. nie zakończyło procesów unifikacji nowych oraz starych członków organizacji, było jednak impulsem do dalszych zmian na wielu płaszczyznach, m.in. w aspektach prawnym, gospodarczym, politycznym.

Jednym z fundamentalnych założeń traktatu akcesyjnego jest fakt przystąpienia nowych członków paneuropejskiej organizacji do Unii Gospodarczo-Walutowej, a najbardziej widocznym i wymiernym rezultatem tej integracji – zastąpienie narodowych środków płatniczych walutą euro oraz przekazanie kompetencji i uprawnień banków centralnych państw członkowskich na rzecz Europejskiego Banku Centralnego odpowiadającego za politykę pieniężną Eurosystemu. Kraj, który chce zostać członkiem Europejskiej Unii Monetarnej, musi spełniać pięć kryteriów ekonomicznych zdefiniowanych w traktacie z Maastricht, określanych również jako kryteria

konwergencji. Większość ekonomistów jest zgodna, iż zastąpienie polskiego złotego walutą Eurosystemu wpłynie korzystnie na naszą gospodarkę. Niemniej jednak termin oraz zasady, na których mielibyśmy zostać członkami Europejskiej Unii Monetarnej, stanowią przedmiot sporów między ekspertami.

W 2008 r. przedstawiciele rządu Rzeczypospolitej Polskiej przedstawili plan zakładający przyjęcie euro przed 2012 r. Deklaracje miały bezpośredni rezultat w sferze gospodarczej – znaczący napływ kapitału obcego i powiązane z nim umocnienie polskiej waluty oraz zwiększony popyt na warszawskiej giełdzie. Perspektywa akcesji kraju do struktur Unii Walutowej ma swój wymierny rezultat w poczynaniach inwestorów oraz partnerów zagranicznych, budując zaufanie względem przedmiotowej gospodarki.

Zaniechanie reform oraz światowy kryzys gospodarczy z lat 2008–2009 sprawiły, iż dziś pewne jest, że data przystąpienia Polski do Europejskiej Unii Monetarnej przesunie się co najmniej do drugiej połowy pierwszej dekady XXI w. Formalnym wymogiem jest utrzymanie waluty kraju ubiegającego się o uczestnictwo w Europejskiej Unii Monetarnej w tak zwanym korytarzu ERM II, inaczej mówiąc jest to polityka sztywnego powiązania kursu waluty krajowej z euro, z określonymi dopuszczalnymi granicami wahania. Obecnie nieznanym jest termin, w którym polski złoty będzie kontrolowany poprzez mechanizm kursowy ERM II, dlatego niemożliwe jest określenie ramowego terminu przyjęcia przez nasz kraj jednostki monetarnej powszechnie stosowanej w krajach Europy Zachodniej, niemniej proces integracji w tym zakresie jest, jak się wydaje, nieunikniony.

2. Klasyfikacja rynku rozliczeń pieniężnych

Systemy rozliczeń płatności (regulacji zobowiązań) w krajach Unii Europejskiej możemy podzielić na trzy kategorie: gotówkowe, bezgotówkowe oraz elektroniczne. Systemy, sposoby rozliczeń wzięły swą nazwę od rodzaju pieniądza używanego w procesie regulacji zobowiązań. Według J. Górki możemy wyróżnić zatem (Górka 2009):

- pieniądź gotówkowy – fizyczny pieniądź w postaci banknotów i monet,
- pieniądź bezgotówkowy – mający odzwierciedlenie w zapisach na rachunkach bankowych,
- pieniądź elektroniczny – znaki pieniężne zakodowane na elektronicznych nośnikach informacji.

W rozliczeniach osób indywidualnych oraz przedsiębiorstw przytłaczająca część rozliczeń jest realizowana przy użyciu dwóch pierwszych kategorii pieniądza, dlatego działania standaryzujące obrót pieniężny w Europejskiej Unii Monetarnej są skoncentrowane na obrocie bezgotówkowym oraz gotówkowym.

3. SEPA – projekt unifikujący rozliczenia bezgotówkowe na terenie Unii Europejskiej

W ostatnich latach jednostki organizacyjne odpowiadające za politykę monetarną w krajach Europy Zachodniej, ale również w Polsce, aktywnie uczestniczyły w tworzeniu regulacji dotyczących rozliczeń. Podjęto działania na rzecz zwiększenia udziału płatności bezgotówkowych w systemie rozliczeń, uznając rozliczenia gotówkowe za nieefektywne i drogie w stosunku do transakcji bezgotówkowych, szczególnie jeśli pod uwagę weźmiemy transakcje wysokokwotowe. Na gruncie polskim Związek Banków Polskich (ZBP) wspólnie z Narodowym Bankiem Polskim (NBP) przygotowuje przepisy, które diametralnie zwiększyłyby udział rozliczeń bezgotówkowych. Według szacunków serwisu internetowego www.bankier.pl w IV kwartale 2009 r. w polskich bankach było otworzonych tylko około 21 mln rachunków bieżących. Przepisy, które chcą implementować wspomniane instytucje, nakazywałyby przekazywanie wynagrodzeń, świadczeń emerytalnych oraz socjalnych za pośrednictwem przelewów bankowych. Podobne przepisy funkcjonują już w niektórych krajach europejskich, takich jak Wielka Brytania, Francja, Belgia czy Malta. Projekty zmian ZBP oraz NBP dają możliwość otrzymywania świadczeń gotówkowych w przypadku, gdy beneficjent oświadczy, iż chce dokonywać rozliczeń w tej formule oraz jest skłonny pokryć koszty związane z tym rodzajem płatności. Ustawodawca francuski wprowadził najostrejsze przepisy, w myśl których każda transakcja powyżej 3000 EUR musi być dokonana bezgotówkowo.

Najbardziej wymiernym efektem prac władz Unii Europejskiej nad promocją rozliczeń bezgotówkowych jest projekt SEPA. *Single Euro Payment Area* jest skomplikowanym projektem paneuropejskim mającym doprowadzić do stworzenia jednolitych zasad i regulacji płatniczo-rozliczeniowych. Celem projektu jest poprawa konkurencyjności Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej oraz wzajemna integracja krajów członkowskich. Kolejne działania zmierzające do unifikacji systemu rozliczeniowego krajów członkowskich to:

- implementacja euro w rozliczeniach bezgotówkowych (od 1999 r.),
- wdrożenie systemu płatności bezgotówkowych wysokokwotowych TARGET,
- rozporządzenie nr 924/2009 Parlamentu i Rady Europejskich w sprawie płatności transgranicznych,
- stworzenie Europejskiej Rady ds. Płatności.

Nie doprowadziły one do ujednoczenia systemu rozliczeniowego, dlatego podjęto decyzję o realizacji projektu SEPA. Założeniami programu jest wprowadzenie tak samo tanich, dostępnych oraz bezpiecznych transgranicznych rozliczeń bezgotówkowych pod postacią: polecenia przelewu, polecenia zapłaty oraz kart płatniczych, jak obecnie ma to miejsce na rynkach wewnątrz krajowych.

Uregulowania prawne dotyczące tego trudnego przedsięwzięcia zostały sformułowane 13 listopada 2007 r. w dyrektywie PSD. Określa ona grono podmiotów, które na podstawie licencji mogą świadczyć tego typu rozliczenia, oraz zakres terytorialny (państwa członkowskie Unii Europejskiej). Jednym z kluczowych celów dyrektywy jest zwiększenie konkurencyjności na rynku usług rozliczeniowych, dlatego zniesione zostały bariery wejścia i zagwarantowano otwarty dostęp do tego rynku.

Projekt jest szansą na popularyzację transakcji bezgotówkowych, implementację w bankach nowoczesnych produktów. Optymalizacja zapewniona przez projekt SEPA wpłynęła niewątpliwie korzystnie na banki działające w wielu krajach Unii Europejskiej. Wspomniane instytucje mogły zredukować koszty działalności dzięki ujednoczeniu instrumentów płatniczych oraz potrzebnej do zarządzania nimi infrastruktury. Projekt SEPA jest zatem realnym projektem, który może wpłynąć znacząco na rozwój systemu rozliczeń, zwiększając udział transakcji bezgotówkowych.

Założenia projektu SEPA są wdrażane na naszych oczach. Coraz więcej polskich banków dostosowuje standardy rozliczeń bezgotówkowych do założeń projektu. Prawdopodobne jest, iż w perspektywie najbliższych kilku lat polski system rozliczeń w zakresie polecenia zapłaty, polecenia przelewu oraz karty płatniczej będzie w pełni zintegrowany i spójny z systemami funkcjonującymi w krajach Europejskiej Unii Monetarnej. Obecnie wiele banków działających na terytorium naszego kraju spełnia wszystkie warunki jakie niesie ze sobą SEPA w zakresie polecenia przelewu oraz polecenia zapłaty, natomiast w przypadku rozliczeń przy użyciu kart jest to planowane w najbliższym czasie.

Z całą pewnością można zatem stwierdzić, iż bank centralny, banki komercyjne, instytucje i agenci rozliczeniowi będą należycie przygotowani na integrację Polski z Eurosystemem w zakresie rozliczeń bezgotówkowych. Projekt SECA – *Single Euro Cash Area* dotyczy unifikacji systemu płatniczego w zakresie obrotu gotówkowego. Założeniom projektu oraz etapom jego wdrażania została poświęcona dalsza część artykułu.

4. Obrót gotówkowy w Polsce

Mimo promocji oraz wymiernych działań ustawodawców, należy stwierdzić, iż system transakcji gotówkowych jest ponadczasową technologią, która sprawdzała się w starożytności, średniowieczu, a także czasach nam współczesnych. Niezawodność oraz prostota użycia tego miernika wartości leżą u podstaw jego sukcesu. W Polsce zdecydowana większość rozliczeń jest dokonywana przy użyciu pieniądza gotówkowego. W ostatnich latach liczba rozliczeń bezgotówkowych: rachunków bieżących, kart debetowych i kredytowych oraz wykorzystania takich instrumentów, jak polecenie zapłaty i polecenie przelewu wzrasta w stosunku rocznym co najmniej o kilkanaście procent. Nie jest to jednak równoznaczne z wypieraniem gotówki z systemu transakcyjnego, dla-

tego bez cienia wątpliwości należy stwierdzić, iż w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej ten rodzaj rozliczeń nadal będzie dominował w rozliczeniach między podmiotami regulującymi wzajemne zobowiązania.

Obrót gotówkowy jest również ściśle unormowany i kontrolowany w Europejskiej Unii Moneternej. Dalej w artykule zaprezentowano obecny schemat funkcjonowania rynku gotówkowego z uwzględnieniem szczególnej roli, jaką spełnia w nim Narodowy Bank Polski. Analiza sugeruje również, jakie zmiany może przejść wspomniany rynek w perspektywie akcesji Polski do struktur Eurosystemu.

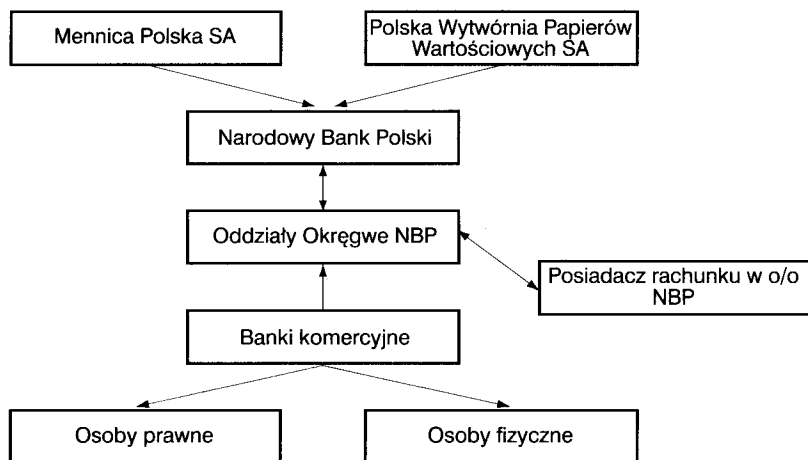
5. NBP a obieg pieniądza gotówkowego w polskim sektorze bankowym

Narodowy Bank Polski, dzięki prawom nadanym w ustawie zasadniczej (dającej NBP prawo do emisji banknotów oraz monet) oraz ustawie o Narodowym Banku Polskim z 29 sierpnia 1997 r. (gwarantującej prawo do organizowania rozliczeń pieniężnych), pełni kluczową rolę w procesie rozliczeń gotówkowych. Każdy bank zobowiązany jest do posiadania rachunku bieżącego w NBP (poza bankami spółdzielczymi zrzeszonymi w obrębie banku komercyjnego posiadającego wspomniany rachunek). Z perspektywy banku komercyjnego rachunek założony w Narodowym Banku Polskim to rachunek NOSTRO. Ten sam rachunek z punktu widzenia banku centralnego określany jest mianem LORO. Banki komercyjne mogą także zakładać rachunki między sobą; prowadzi to do szybszych i sprawniejszych przepływów finansowych (gotówkowych i bezgotówkowych). Narodowy Bank Polski, organizując gospodarkę znakami pieniężnymi w Polsce, zaopatruje banki w gotówkę. Banki także w procesie odwrotnym mają możliwość wpłacenia nadwyżek gotówkowych do skarbców NBP. Narodowy Bank Polski dysponuje 16 oddziałami zlokalizowanymi w największych aglomeracjach miejskich. Każdy z oddziałów bada obrót gotówkowy w regionie i zajmuje się zaopatrywaniem oraz odbiorem gotówki z banków komercyjnych. Rysunek 1 prezentuje sposób, w jaki NBP otrzymuje gotówkę i bilon, a następnie je przekazuje bankom komercyjnym.

Banki komercyjne zaopatrywane są w gotówkę na podstawie umów dwustronnych (Bank–NBP); banki mogą dokonywać takich transakcji także na podstawie innych umów międzybankowych.

Narodowy Bank Polski zaopatruje banki komercyjne w gotówkę na podstawie dwóch schematów:

- systemu podstawowego – są to umowy na kupno–sprzedaż krajowych oraz zagranicznych znaków pieniężnych, zawierane między terenowymi jednostkami NBP a bankami komercyjnymi,
- systemu depozytowo-kompleksowego – są to ramowe umowy dotyczące zakupu oraz przechowywania znaków pieniężnych przekazanych jako depozyt NBP (zazwyczaj zawierane między centralami banków komercyjnych i banku centralnego).



Rys. 1. Schemat zaopatrywania banków w gotówkę. Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pofog.pl.

Powyższe umowy są bardzo aktywnie wykorzystywane przez banki w celu sprawnego zarządzania płynnością. Według szacunków Polskiej Organizacji Firm Obsługi Gotówki w 2006 r. NBP w ramach wchłaniania nadwyżek gotówkowych przyjął od banków komercyjnych około 1 939 mln banknotów, natomiast banki otrzymały zasilenia w wielkości około 2 065 mln banknotów. Podaż pieniądza gotówkowego wykazuje wyraźną tendencję wzrostową, dlatego wydaje się pewne, iż mimo wzrastającego udziału transakcji bezgo-

Okres	PODAŻ PIENIĄDZA (M3) – dane w mln zł	Indeks wzrostu $\frac{R(k+1)}{R(k)}$	M1	M2	M3
			1. Pieniądz gotówkowy w obiegu oraz depozyty bieżące	2. M1 + depozyty terminowe z pierwotnym terminem lokaty do dwóch lat	3. M2 + papiery dłużne banków z terminem wykupu do dwóch lat oraz zobowiązania banków z tytułu operacji finansowych z przyrzeczeniem odkupu dokonywanych z instytucjami niemonetarynymi
2003	333 651,9	1,1	48 679,0	281 035,1	3 937,9
2004	360 115,1	1,1	50 932,9	302 214,2	6 967,9
2005	409 919,7	1,1	55 246,0	342 175,8	12 497,9
2006	463 246,5	1,2	64 944,9	384 067,1	14 234,5
2007	538 040,6	1,2	75 105,6	446 645,9	16 289,0
2008	628 647,7	1,1	83 583,8	531 207,2	13 856,6
2009	685 391,1	0,0	90 953,3	587 936,5	6 501,3

Tab. 1. Podaż polskiego złotego w kolejnych latach (dane z każdego roku pochodzą z sierpnia). Źródło: www.nbp.pl.

tówkowych, w najbliższych latach czynności określane jako *cash handling* (transport, liczenie, sortowanie, pakowanie, przechowywanie, wykrywanie znaków uszkodzonych i fałszywych znaków pieniężnych) będą nadal wykonywane przez instytucje finansowe oraz podmioty ściśle związane z tym rynkiem usług.

Tabela 1 prezentuje podaż złotego na przestrzeni kilku ostatnich lat.

W Eurolandzie, mimo zdecydowanie bardziej rozwiniętego rynku usług rozliczeń bezgotówkowych, także obserwujemy wzrost liczby i wartości banknotów w obiegu. Na koniec 2008 r. na terenie EUM było 13,1 mld banknotów EUR o łącznej wartości 762,8 mld EUR, natomiast w analogicznym okresie w 2007 r. – 12,1 mld banknotów o wartości 676,6 mld EUR.

6. Rola NBP w perspektywie akcesji Polski do strefy euro

W perspektywie kilku lat Polska jako członek Unii Europejskiej ma również dołączyć do elitarnej grupy państw Eurolandu. Traktat stanowiący Wspólnotę Europejską oraz statut Europejskiego Banku Centralnego (EBC) precyzyjnie określają, kto jest emitentem euro.

Ustawodawca dał Europejskiemu Bankowi Centralnemu wyłączne prawo do upoważniania do emisji banknotów w Unii Europejskiej. Banknoty mogą emitować EBC i krajowe banki centralne, wspomniane znaki pieniężne są jedynym prawnym środkiem płatniczym we Wspólnocie. Prawo stanowi, iż każdy bank centralny Eurosystemu może emitować banknoty euro. Ponadto państwa strefy euro mogą emitować monety z zastrzeżeniem zgody EBC co do wielkości emisji. O tym, kto emituje monety euro, decydują krajowe przepisy. W krajach strefy euro monety emitowane są przez bank centralny lub przez inny uprawniony organ (np. ministerstwo finansów, skarbu państwa).

Na koniec 2007 r. było 15 drukarni upoważnionych przez EBC do druku banknotów. W 2007 r. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA (PWPW SA – podmiot zajmujący się obecnie drukiem polskiego złotego) otrzymała wszelkie certyfikaty bezpieczeństwa i jakości, otwierając sobie tym samym możliwość druku pieniędzy Eurosystemu. Prawdopodobne jest zatem, iż w momencie naszej akcesji do Eurosystemu krajowe podmioty (PWPW SA oraz Mennica Polska SA) dostaną zgodę EBC oraz Komisji Europejskiej i tym samym znaki pieniężne euro będą wytwarzane na terenie naszego kraju. Sposób zaopatrywania banków w gotówkę (rysunek 1) w takim przypadku nie ulegnie zmianie, poza faktem iż NBP, będący krajowym oddziałem EBC, będzie miał prawo korzystać przy okazji zasileń/odsileń gotówkowych ze skarbców innych banków Unii Monetarniej, tak więc w razie potrzeby do obiegu gotówkowego na terenie Polski mogą trafić pieniądze drukowane na terenie całej Wspólnoty.

Akcesja Polski do struktur EUM wiąże się ze spełnieniem kryteriów konwergencji, odbyciem okresu przejściowego (korytarz ERM II – *European*

Exchange Rate Mechanizm II) oraz ze sprostaniem surowym kryteriom dotyczącym obrotu gotówkowego. Obecnie Narodowy Bank Polski stosuje się do zaleceń Europejskiego Banku Centralnego w zakresie banknotów oraz Komisji Europejskiej w zakresie monet. Banki centralne państw należących do strefy euro stosują się w zakresie obrotu gotówkowego do wytycznych EBC w sprawie minimalnych kryteriów sortowania banknotów euro oraz prowadzą wspólną politykę pakowania banknotów ustaloną przez EBC. Obowiązująca jest również wspólna procedura sprawdzająca w zakresie zautomatyzowania sortowania banknotów przez narodowe banki centralne.

W zakresie monet narodowe banki centralne implementują natomiast zalecenia Komisji Europejskiej w sprawie weryfikacji autentyczności monet euro oraz postępowania z monetami euro nienadającymi się do obiegu (podlegającym procesom neutralizacji).

Kwestie szczegółowe nieobjęte zaleceniami oraz wytycznymi Europejskiego Banku Centralnego i Komisji Europejskiej są uregulowane przepisami wewnętrznymi banków centralnych. Krajowe banki centralne strefy euro otrzymały dużą swobodę w kształtowaniu organizacji obiegu gotówkowego. Ze względu na wiele kryteriów, m.in. różnorodność gospodarek narodowych czy warunki geograficzne państw obszaru euro, Europejski Bank Centralny nie nakłada obowiązku tworzenia jednego systemu zaopatrywania w gotówkę, który byłby odpowiedni dla wszystkich uczestników rynku. Przystąpienie Polski do strefy euro nie implikuje konieczności dokonania zmian w organizacji obiegu gotówkowego. Niemniej jednak Narodowy Bank Polski będzie musiał dostosować się do wymagań dotyczących konwergencji usług gotówkowych świadczonych przez krajowe banki centralne strefy euro.

Bardzo restrykcyjnie Europejski Bank Centralny traktuje kwestię kontroli jakości i autentyczności oraz ponownego wprowadzenia pieniędzy przechodzących przez instytucje finansowe. Szczegółowe wytyczne dotyczące weryfikacji banknotów zostały określone w *Ramowych zasadach wykrywania fałszerstw oraz sortowania banknotów według jakości przez instytucje kredytowe i podmioty zawodowo zajmujące się obsługą gotówki*. Przedmiotowy dokument wskazuje m.in. iż każdy banknot wprowadzany ponownie do obiegu musi zostać przebadany przez jedną z maszyn, która uzyskała roczny certyfikat od odpowiednich komórek EBC, lub zostać przebadany przez wykwalifikowanych pracowników banków. Europejski Bank Centralny na swoich stronach publikuje aktualną listę podmiotów, które mogą dokonywać analizy weryfikacji pochodzenia i jakości banknotów (www.ebc.europa.eu).

Narodowy Bank Polski, wydając akty prawne, już obecnie korzysta z opinii EBC oraz stara się przestrzegać norm, które perspektywnie będą obowiązujące w Polsce w kontekście naszej dalszej integracji. Jeden z najważniejszych dokumentów regulujących rynek rozliczeń gotówkowych, traktujący o wytycznych obrotu gotówkowego w formie zamkniętej (*Zarządzenie Nr 19/2007 Prezesa NBP z 24 października 2007 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet*

oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki) został opublikowany po wniosku o wydanie oraz przekazanie opinii EBC w tej sprawie. Obowiązujące Zarządzenie Prezesa NBP spełnia zatem standardy wdrożone w państwach unii monetarnej w tym obszarze. Przedmiotowe akty prawne dotyczą obrotu gotówkowego w formie zamkniętej (a więc wpłat i wypłat gotówkowych w formie zamkniętej, tańszych od obrotu otwartego, bezpieczniejszych, absorbujących w mniejszym zakresie pracowników firm oraz placówek bankowych, umożliwiających szybką zamianę dużego strumienia pieniądza gotówkowego na bezgotówkowy).

EBC określił zasady i przepisy, które powinny zostać respektowane przez narodowe banki centralne krajów ubiegających się o dołączenie do Europejskiej Unii Monetarniej, podkreślając, iż prawo państwa ubiegającego się o integrację, powinno być zbieżne przede wszystkim w zakresie regulacji dotyczących transportu i konwojowania wartości pieniężnych oraz zapewnienia akceptacji na terenie całego Euroobszaru płatności bilonowych.

Banki centralne państw należących do Eurolandu nie przestają istnieć. Zmianie ulega zakres ich kompetencji – są swego rodzaju oddziałami terenowymi EBC, kontrolującymi zgodność obowiązującego prawa ze stanem rzeczywistym panującym w danym państwie. W zakresie obrotu gotówkowego NBP będzie zobligowany do kontroli zasad sortowania, przechowywania, przeliczania banknotów euro, do weryfikacji ich autentyczności oraz jakości (podziału pieniędzy na obiegowe oraz nieobiegowe – w drugim przypadku należy je zutylizować). Banki centralne Eurolandu sprawują także pieczę nad wspólną polityką opłat w zakresie obrotu gotówkowego oraz zasad (czasu) uznania oraz obciążania rachunków klientów w tym zakresie oraz godzin pracy kas bankowych. Z początkiem 2001 r. zatwierdzono wspólną strategię dotyczącą opłat i prowizji banków centralnych, z której wynika, iż podstawowe funkcje banków wypływające z ich roli emisyjnej muszą pozostać bezpłatne, pozostałe mogą być źródłem przychodów banków centralnych.

W przyszłości w gestii NBP jako banku centralnego tworzącego Eurosystem będzie także zbieranie informacji i prowadzenie statystyk dotyczących ilości oraz wartości operacji gotówkowych.

Z całą pewnością można zatem stwierdzić, iż nasz system obrotu gotówkowego jest gotowy na przyjęcie przez Polskę euro. Niewątpliwie nasz system czekają jeszcze pewne procesy harmonizacyjne, dostosowujące obecnie panujące procedury obrotu gotówkowego do tych panujących w strefie euro, a będą one miały wyraz w ewidencjonowaniu obiegu gotówki oraz bardziej restrykcyjnej kontroli NBP jakości gotówki wprowadzanej do obiegu poprzez instytucje finansowe.

Informacje o autorze

Mgr Artur Gorzelak – doktorant Szkoły Głównej Handlowej w Kolegium Zarządzania i Finansów, pracuje w Departamencie Produktów Transakcyjnych Banku BPH. E-mail: agorzelak@gazeta.pl.

Bibliografia

- European Central Bank 2008. *Single Euro Payments Area*, Sixth Progress Report.
- Europejski Bank Centralny 2005. *Postępowanie z banknotami euro powracającymi z obiegu*.
- Europejski Bank Centralny 2007. *Opinia wydana na wniosek Prezesa Narodowego Banku Polskiego w przedmiocie projektu zarządzenia w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrzeniem w te znaki*.
- Górka, J. 2009. *Konkurencyjność form pieniądza i instrumentów płatniczych*, Warszawa: CeDeWu.
- Górski, M. 2009. *Rynkowy system finansowy*, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*, art. 227.
- Kurowska, A. 2009. ZBP chce, by wszyscy pracujący i emeryci otworzyli konta w bankach. *Parkiet*, 12.05.2009.
- Lewandowski, K. 2008. *Jednolity Obszar Płatności w Euro (SEPA): koncepcja i wdrożenia*, Warszawa: Prawo Bankowe.
- NBP 2007. *Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 24 października 2007 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki*, nr 19.
- Ustawa o Narodowym Banku Polskim z dnia 29 sierpnia 1997 roku*, rozdział V.
- www.bankier.pl
- www.nbportal.pl